

УДК 327:316.4.04.063.3(478:4)

Геополітичні детермінанти євроінтеграційної політики Республіки Молдова

Н.В. АНТОНЮК, І.З. ЗІНЬКО

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна,
E-mail: nantonyk@yahoo.com**Авторське резюме**

Визначено систему геополітичних чинників, які визначають зовнішню політику Республіки Молдова. Досліджено вплив внутрішнього конфлікту між центральними органами влади та самопроголошеною Придністровською Молдавською Республікою, а також загрозу нестабільності з боку гагаузької автономії на реалізацію зовнішньополітичних пріоритетів країни. Хоча Молдова межує лише з Україною та Румунією, однак вона може стати з'єднувальною ланкою між багатьма державами та економічними партнерами регіону. Ефективне використання даної можливості та вирішення конфліктів зможе сприяти європейській інтеграції країни і трансформуватися з обмежувального у сприятливий чинник молдавської державності. Вирішальним кроком у відносинах Молдови та Європейського Союзу стало підписання Угоди про асоціацію у червні 2014 року. Це дає змогу продовжити реалізацію євроінтеграційного вектора зовнішньої політики Республіки Молдова, незважаючи на деструктивну позицію Росії в цьому питанні.

У статті аналізуються організаційні заходи та інституційні механізми реалізації євроінтеграційної політики Молдови, визначається посередницька роль Румунії у цій політиці, досліджується вплив європейського вибору на структурні зміни господарства та прискорення економічного зростання. Відстежується вплив останніх політичних подій у Молдові, зокрема підсумків парламентських виборів, на зміцнення європейської політики країни та подолання залежностей, зумовлених геополітичними чинниками.

Ключові слова: Молдова, Придністров'я, Європейський Союз, геополітика, сепаратизм, європейська інтеграція, Східне партнерство, Угода про асоціацію Молдови з Європейським Союзом.

Geopolitical determinants of european integration policy of the republic of Moldova

N.V. ANTONIUK, I.Z. ZINKO

Ivan Franko national university of Lviv, Lviv, Ukraine, E-mail: nantonyk@yahoo.com

Abstract

The system of geopolitical factors and the main determinants of the Republic of Moldova's foreign policy choice, is determined in the article. The influence of internal conflict between the central government and self-proclaimed Transnistria Moldavian Republic and the threat of instability of the Gagauz autonomy for the implementation of the country's foreign policy priorities are researched. Although Moldova borders with Ukraine and Romania, but it can become a connecting link between many states and economic partners in the region. Effective use of this feature and conflict resolution can help European integration of the country and be transformed from a limiting in to a favourable factor in Moldova's statehood. A crucial step in the Moldova-European Union relations was the signature of an Association Agreement in June 2014. This will help to extend the implementation of European integration foreign policy vector of the Republic of Moldova, despite the destructive position of Russia on this issue.

The organizational and institutional mechanisms of the implementation of Moldova's European integration policy is analyzed in this article, the Romanian's mediating role in this policy is determined, and the impact of the European choice on the structural change of the economy and acceleration in economic growth is examined. The impact of recent political situation in Moldova, including the results of the parliamentary elections, strengthening the European policy of the country and overcoming addictions caused by geopolitical factors is tracked.

Key words: Moldova, Transnistria, the European Union, geopolitics, separatism, European integration, the Eastern Partnership, the Moldova-European Union Association Agreement.

Постановка проблеми. Активізація європейських інтеграційних процесів в країнах-учасницях програми Східного партнерства Європейського Союзу проходить неоднаково. Багато в чому вони зумовлені системою геополітичних детермінантів: складністю геополітичного положення, визначальним впливом політики держав-сусідів, наявністю невирішених і болючих територіальних конфліктів, загрозами

сепаратизму тощо. До таких країн з подібними невирішеними проблемами, почасти зумовлених даностями сучасної геополітики, належать Україна та Молдова.

У Республіці Молдова, попри складність геополітичного положення і наявності затяжного конфлікту з сепаратистами Придністров'я, вдалося найбільш успішно, у порівнянні з іншими країнами-учасниками програми Східного парт-

© Н.В. Антонюк, І.З. Зінько, 2015

нерства, вирішити низку політичних, організаційних та соціально-економічних проблем, найуспішніше реалізувати багато положень Угоди про асоціацію з ЄС і наблизитися до розгляду питання про набуття членства в Європейському Союзі.

Досвід вирішення складних геополітичних обмежень на шляху посилення євроінтеграційних процесів у внутрішній та зовнішній політиці Молдови необхідно вивчати і застосовувати в українській практиці, оскільки за багатьма показниками наша країна відстає від досягнень сусідньої країни.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженням проблем геополітичної обумовленості зовнішньої політики держави, зокрема й Республіки Молдова у контексті її європейського вибору, займаються багато вчених, насамперед молдовських, але й ними зацікавлені українські та зарубіжні вчені і політики. Так, серед провідних українських вчених, що займаються питаннями геополітики і зовнішньополітичних пріоритетів держави, відомі В.В. Безуглий, С.Д. Василенко, М.С. Дністрянський, М.С. Дорошко, А.М. Круглашов, О.М. Паламарчук, І.І. Ровенчак, О.І. Шаблій. Значна частина їхніх досліджень присвячена також геополітичним реаліям сусідньої Молдови. Серед провідних учених Молдови варто назвати прізвища А. Андрієвського, І. Грека, С. Назарію, К. Чурю та інших. Багато уваги питанню геополітичних детермінантів у формуванні зовнішньополітичних пріоритетів держави присвячено у працях низки зарубіжних учених.

Мета дослідження. Оскільки складність геополітичних чинників сильно детермінує зовнішню політику України та Молдови, насамперед європейські устремління обох країн, то важливо зрозуміти, як порівняно невелика і небагата сусідка успішніше, ніж наша країна, долає ці обмеження. Метою статті є аналіз вирішення зовнішньополітичних проблем Молдови, зумовлених впливом низки геополітичних чинників, передусім у контексті активізації відносин з ЄС.

Виклад основного матеріалу. Система геополітичних чинників належить до визначальних детермінантів зовнішньополітичного вибору країни. Професор Київського університету імені Т. Г. Шевченка Паламарчук О.М. під геополітичними детермінантами розуміє все те, що впливає на формування національних інтересів і пріоритетів, характер відносин з іншими країнами, всієї зовнішньої політики та має географічний вимір як суттєвий параметр. Зокрема, сюди відносяться географічні розміри, віддаленості, напрямки взаємодії, взаємного розташування, місцезположення тощо [7, с.41].

Деякі вчені виділяють елементи так званих внутрішньої і зовнішньої геополітики. Перші з них визначаються морфологією території (тобто, конфігурацією, компактністю, наявністю різ-

них форм рельєфу чи гідрографічної мережі, що можуть мати бар'єрну функцію), політичною та культурною єдністю країни, її спільним історичним минулим, послідовністю та ефективністю державного управління, природно-ресурсним та економічним потенціалом і стабільністю соціально-економічного розвитку, воєнним потенціалом, досвідом національної дипломатії тощо. Все це сумарно впливає на положення країни у системі міжнародних відносин та на її здатність самостійно визначати і реалізовувати національні інтереси. Так само виділяють зовнішні чинники геополітики держави, як-от: вплив іноземних держав та їх блоків, характер і темпи політичних та економічних процесів у світі та у регіоні, куди географічно вона належить, основні транзитні потоки, загрози поширення збройних конфліктів та інших негативних викликів сучасності тощо. Увесь комплекс геополітичних чинників внутрішнього та зовнішнього походження вирішальною мірою впливає на формування зовнішньополітичного курсу держави.

Серед європейських держав колишнього Радянського Союзу чи не найскладніші геополітичні обставини для реалізації зовнішньополітичного курсу випали на долю Республіки Молдова (РМ) та Вірменії. Якраз обґрунтування геополітичних детермінантів зовнішньополітичного, зокрема інтеграційний вибір Молдови, і йтиме у нашому дослідженні.

Молдова є європейською державою як з географічної, так і з історичної та цивілізаційно-культурної точки зору. За площею (33,8 тис. т. км) і чисельністю населення (3,6 млн. осіб) вона належить до малих європейських держав. Відсутність вільного доступу до моря, сусідство з двома державами середнього рівня політичної та економічної ваги, які час від часу заявляють про наміри стати регіональним лідером – Україною та Румунією, до того ж, тісна культурно-історична пов'язаність з останньою, наявність невирішеного внутрішнього конфлікту з Придністровською Молдавською Республікою (ПМР), постійна військова присутність Росії у ПМР, а також вагома політична та енергетична залежність від неї, – все це тривалий час сковувало можливості суспільно-політичного розвитку держави, а насамперед – утвердження і послідовну реалізацію самостійної зовнішньої політики.

Додатковими, але не менш важливими чинниками зовнішньополітичного вибору Молдови є глобальна роль США, зокрема її активне втручання в розвиток політичних процесів у країнах Центрально-Східної Європи, а також зростання вагомості спільної зовнішньої та інтеграційної політики Європейського Союзу, для якого румунсько-молдовський кордон став частиною зовнішнього кордону.

Найбільше від цього потерпав стратегічний євроінтеграційний напрям зовнішньої політики країни. Треба зазначити, що намагання якомога

швидше увійти до складу європейських інтеграційних структур проголошувалося серед пріоритетних завдань практично всіх президентів та урядів Молдови, воно значною мірою спонукало підтримку Росією сепаратистських настроїв у Придністров'ї та Гагаузії, спричинило збройний конфлікт та вихід зі складу Молдови лівобережжя Дністра.

Серед інших важливих чинників внутрішнього характеру важливо зауважити, що Молдова загалом досить бідна на природні ресурси, володіючи лише відносно багатими землями. У етнічному складі населення національні меншини становлять майже 24%, серед яких найбільш численними є українці та росіяни, що певною мірою впливає на двосторонні відносини з Україною та Росією, а також болгари, румуни і гагаузи. За останні роки питома вага молдаван дещо зросла, так само, як і таких народів, як гагаузи та румуни. Частка румунів зросла протягом 15 років між двома останніми переписами з 0,1% до 2,2%, що пояснюється насамперед політичними причинами та популяризацією ідеї приналежності молдавського народу до спільної румунської нації. Варто зауважити, що у населенні Придністров'я молдавани, українці та росіяни становлять приблизно однакову частку.

У середньовіччі Молдова, як незалежна на той час держава, знаходилася на перетині інтересів Австрії, Росії і Туреччини, які змагалися за лідерство у Південно-Східній Європі. Це значною мірою пояснює подальші територіальні захоплення великих імперських держав. Однак східним кордоном князівства завжди була ріка Дністер.

Наприкінці XVIII ст. внаслідок російсько-турецької війни до Російської імперії відійшло лівобережжя Дністра, а у 1812 році — землі між Дністром і Прутом, де згодом було утворено Бессарабську губернію. У 1918 р. Молдова була включена до складу Румунії. З 1924 р. по 1940 р. на лівобережжі Дністра існувала створена комуністами Молдавська Автономна Радянська Соціалістична Республіка (Молдавська АРСР) у складі Радянської України. У 1940 р. Румунія в результаті реалізації радянсько-німецького Пакту про ненапад поступилася Бессарабією на користь СРСР. Основна частина Бессарабії після передачі південних та північних частин на користь Радянської України була перетворена в Молдавську Радянську Соціалістичну Республіку (МРСР). Тоді ж до її складу було передано Молдавську АРСР, яка практично зразу ж як автономія перестала існувати. Такі історичні перипетії вирішальною мірою відбиваються на геополітичному виборі сучасної Молдови.

Молдова є бідною за європейськими мірками країною. Обсяг ВВП за 2013 склав 16,6 мільярда доларів США (за паритетом купівельної спроможності) (близько 4,6 тис. доларів США на душу населення за показником ПКС), що відводить країні 140 місце у світі. Одним з основних

економічних багатств країни є трудові ресурси. Однак через затяжну економічну кризу не менше 700 тисяч громадян країни як заробітчани працюють в інших, насамперед у південно-європейських країнах. Це становить близько третини трудових ресурсів. Якщо не зміниться економічне становище країни, то більшість цих людей зробить усе можливе, щоб залишитися в інших країнах. Це призведе до різкої негативної зміни демографічної структури, яку буде дуже складно ігнорувати. Гроші, що надсилаються заробітчанами, є наразі серйозною допомогою для членів їх сімей. Однак, даний грошовий потік призводить до зростання цін та інфляційного очікування [1].

Головною внутрішньою проблемою країни є питання територіальної цілісності та загроза сепаратизму з боку самопроголошеної Придністровської Молдавської Республіки. Намагання лідерів Придністров'я не допустити у 1991 р. поширення на свою територію можливості реінтеграції з Румунією, яка як ідея на початках проголошення незалежності набирала силу з ініціативи Народного руху Молдови, але згодом була відхилена більшістю молдавського суспільства, все-таки призвела до відкритого збройного протистояння з центральними органами влади. Однак головним чинником загострення конфлікту була активна позиція Росії, яка проявлялася у підбурюванні протистояння лівого берега Дністра проти Кишинєва і заохочення його сепаратистських прагнень. Завдяки підтримці розквартированих тут російських військ та численних добровольців з-за кордону мешканці регіону проголосили незалежність ПМР, яка ніким, за винятком подібних квазідержавних утворень на пострадянському просторі, не визнається. Згідно із законодавством РМ, Придністров'я має статус Автономного територіального утворення.

Як і Україна, Молдова за Конституцією є нейтральною державою, однак це аж ніяк не дає гарантій для безпеки обох держав. У Молдові у Придністров'ї розквартирований російський військовий контингент чисельністю 1300 солдатів та офіцерів, які мали б охороняти склади колись потужних звичайних озброєнь 14 армії. езважаючи на заяви майже всіх урядів РМ про необхідність виведення цих військ, російська сторона не поспішає їх позбутися, а озброєння через його зношеність та непридатність для транспортування утилізувати. Визнаючи суверенітет і цілісність Молдови, договір про базування частин, що залишилися після розпаду СРСР, між Росією та РМ так і не підписаний. Хоча Росія зобов'язалася вивести придатну зброю і весь особовий склад з території ПМР ще до 2001 року за рішенням Стамбульської наради ОБСЄ (1999).

Російські війська присутні в ПМР ще й у статусі миротворців – гарантів миру і безпеки після кровопролитного збройного конфлікту у

Придністров'ї влітку 1992 року. Президентами Молдови і Росії у присутності делегації ПМР у Москві після завершення збройної фази конфлікту в липні 1992 р. було підписано угоду «Про принципи мирного врегулювання збройного конфлікту в Придністровському регіоні Республіки Молдова». Відповідно до цієї угоди були створені тристоронні миротворчі сили, до яких увійшли підрозділи збройних сил Росії, Молдови та ПМР. На початок 2013 р. миротворчі сили у Придністров'ї нараховували близько 1200 військовослужбовців – 402 російських, 492 придністровських і 355 молдавських, а також 10 військових спостерігачів від України. Миротворці несуть службу на 15 стаціонарних постах і КПП, розташованих на ключових ділянках зони безпеки вздовж берегів Дністра завдовжки 225 км і на 12-24 км завширшки [6].

Вирішення придністровського питання при участі України, Росії, США, ЄС та ОБСЄ як посередників і гарантів дає Республіці Молдова хорошу можливість для зміцнення власної безпеки. Однак, на думку експертів, для того, щоб це вдалося, необхідно змінити нинішню логіку переговорів. В даний час всі міжнародні гравці формату «5 +2» (окрім РМ, другу частину цього формату становить власне адміністрація Придністров'я) налаштовані в основному на необхідність проведення переговорів щодо спеціального статусу з надійними гарантіями для Придністровського регіону. Відповідна логіка вважається хибною і небезпечною для Республіки Молдова, оскільки тут не береться до уваги базова позиція: придністровський сепаратизм є чинником внутрішньої агресії, інспірованої ззовні, щодо безпеки, територіальної цілісності і незалежності Молдови.

Відштовхуючись від цієї істини, РМ має право і повинна вимагати твердих гарантій проти сепаратизму та його маніпулювання ззовні. Майбутній спеціальний статус для придністровського регіону, твердо гарантований тільки для нього, не вирішить проблему сепаратизму. Навпаки, сепаратизм прийме легальну форму і продовжить консолідуватися, шантажувати країну в очікуванні слухного часу для взяття реваншу. Для запобігання подібного сценарію, майбутнє рішення придністровського питання повинне містити твердо гарантований спеціальний статус для Тирасполя, але і пакет подібних гарантій для Кишинева з боку міжнародних гравців. Відповідні гарантії повинні попередити відродження сепаратизму і його маніпулювання ззовні [2]. Ці застереження варто брати до уваги і українським політикам при налагодженні переговорного процесу щодо вирішення кризи на Сході України, оскільки не можна допустити застіл переговорів у статусі рівних собі керівництво самопроголошених сепаратистських утворень.

Так само варто згадати про загрозу відторгнення гагаузьких регіонів на півдні РМ, яку

вдалося попередити у 1994 р. Після напруженого стану відносин між самопроголошеною Гагаузькою Республікою та Кишиневом у 1990 р. їх вдалося скерувати у русло переговорів. У 1994 р. внаслідок референдуму населення Гагаузії відмовилося від незалежності на користь автономії. 23 грудня 1994 року парламент Молдови прийняв Закон про особливий правовий статус Гагаузії (Гагауз-Єрі), що наділив регіон з компактним проживанням гагаузів правами автономії у складі Республіки Молдова. Однак і тут Росія використовує свої важелі впливу для загострення ситуації при потребі. Російська мова де-факто тут є домінуючою при формальному правому забезпеченні рівності молдавської, гагаузької та російської. Останніми роками значну допомогу Гагаузії у її соціально-економічному розвитку надає Туреччина. Таким чином, політичне вирішення проблеми територіальної цілісності країни є найважливішим завданням як внутрішньої, так і зовнішньої політики Молдови.

Хоча кордони Молдови проходять тільки з двома країнами, Румунією та Україною, фактично країна може бути з'єднувальною ланкою між багатьма державами та економічними партнерами регіону. Ефективне використання даного положення зможе сприяти європейській інтеграції країни і трансформуватися з обмежувального у сприятливий чинник розвитку молдавської державності. Особливо це важливо враховувати у контексті реалізації програми ЄС Чорноморська синергія та Європейської політики сусідства, частиною якої є програма Східного партнерства ЄС.

Європейська інтеграція є незворотною стратегічною метою зовнішньої і внутрішньої політики Республіки Молдова. Відносини між ЄС та Молдовою тривалий час визначалися Угодою про партнерство та співробітництво (набула чинності з 1 липня 1998 р.) та Планом дій Європейської політики сусідства (ЄПС). Перший державний документ, в якому «поступова інтеграція в Європейський Союз» визначена як стратегічна ціль для країни, була «Концепція зовнішньої політики Республіки Молдова», що затверджена Парламентом РМ 8 лютого 1995 р. У програмі діяльності всіх наступних урядів ця ціль підтверджувалася, а для її виконання здійснювались відповідні заходи: була розроблена національна стратегія інтеграції в ЄС, послідовно реалізовувалися положення Угоди про партнерство і співробітництво, було створено між-міністерський комітет з європейської інтеграції тощо [5].

Серед найбільш значущих досягнень молдавської дипломатії в галузі європейської інтеграції подальших років необхідно виділити двосторонній діалог з ЄС в рамках Європейської політики сусідства: підписання 22 лютого 2005 р., у Брюсселі Плану Дій ЄС–Молдова; відкриття місії РМ при Європейських співтовариствах

(травень 2005); інавгурація Представництва Делегації Європейської комісії в Республіці Молдова (жовтень 2005); призначення Спеціального представника ЄС в РМ і розширення формату переговорів щодо придністровського конфлікту з підключенням ЄС і США (5 + 2) та інші зусилля уряду країни.

У Молдові було досягнуто політичного консенсусу щодо впровадження двох пріоритетних цілей: поглиблення європейської інтеграції та територіальна реінтеграція держави. 24 березня 2005 р. парламент прийняв Декларацію про політичне партнерство з метою реалізації завдань з європейської інтеграції, яка має на меті загальний консенсус парламентських фракцій для постійного і незворотного просування стратегічного курсу на європейську інтеграцію.

Наближення НАТО та ЄС до кордонів Молдови через вступ у ці організації сусідньої Румунії відповідно у 2004 та 2007 роках створило принципово нову геополітичну ситуацію, що вимагає від молдовського керівництва рішучих кроків у проведенні економічних реформ, які мають стати запорукою майбутньої євроінтеграції Молдови. Одним із центральних завдань стало підключення країни до важливих європейських комунікацій, зокрема транспортних коридорів. Важливим кроком у цьому напрямку стало відкриття у березні 2009 року в приднаїнському селі Джурджулешть портового терміналу, що засвідчило перетворення Молдови на морську державу [3, с.118].

Певні сподівання на прискорення євроінтеграційних процесів покладалися на ініціативу Європейського Союзу Чорноморська синергія, що мала на меті поглиблення двосторонніх відносин ЄС з країнами Чорноморського регіону. Вона була ухвалена 11 квітня 2007 року, але вступила в активну фазу після київської зустрічі міністрів закордонних справ країн ОЧЕС та Трійки ЄС 14 лютого 2008 року. Пріоритетними напрямками програми співробітництва визначалися енергетика, транспорт, екологія, міграція та боротьба з транскордонною злочинністю. Молдова також була учасником кількох проєктів, однак дуже скоро сама ініціатива почала втрачати свої імпульси, оскільки у суспільно-політичному та організаційному плані вона поступалася більш продуманій новій програмі ЄС Східне партнерство.

Політичний та економічний стан Європейського Союзу не передбачав спочатку розширення на Схід у найближчому майбутньому, лише країни Західних Балкан мають виразну перспективу найближчого за часом членства. Тому пріоритетними завданнями зовнішньополітичного курсу ЄС в даній частині були гарантування безпеки своїх зовнішніх кордонів і стабілізація ситуації в прикордонних країнах, до яких входить і Молдова. Однак міжнародно-політична криза у цьому регіоні, зумовлена імперськими амбіціями Росії, змусила ЄС посилити свою

активність. Тому країнам Східного партнерства була запропонована чітка програма набуття статусу асоційованого партнера ЄС.

Членство у програмі Східного партнерства розглядалося керівництвом Молдови як реальна перспектива набуття спочатку статусу асоційованого партнера ЄС, а згодом і його повноправного члена. Прискорена інтеграція Молдови в європейські процеси і структури була і залишається серед пріоритетів зовнішньої політики Молдови. В умовах, коли нова архітектура світового порядку формується навколо великих силових полюсів, Молдова орієнтується на Європейський Союз з його незаперечною політичною та економічною вагомістю, для забезпечення власних довгострокових перспектив економічного розвитку та національної безпеки.

27 червня 2014 року президент Молдови Н. Тімофті разом з президентами України та Грузії на саміті ЄС у Брюсселі підписав Угоду про асоціацію з ЄС, складовою частиною якої є Розділ 4 – Угода про зону поглибленої та всеосяжної вільної торгівлі з ЄС. Угода про зону вільної торгівлі між РМ та ЄС увійшла в життя з 1 вересня 2014 року, на відміну від України, коли усі положення подібної угоди будуть вступати в дію з початку 2016 р.

Угода про асоціацію між Молдовою та ЄС передбачає поступову лібералізацію торгівлі товарами та послугами, вільніше пересування робочої сили, зменшення тарифів, усунення технічних перешкод, кількісні обмеження на поставку молдовських товарів до країн ЄС та узгодження законодавства країни з європейським. Підписавши угоду Молдова погодилася прийняти стандарти ЄС в галузі укладення державних контрактів, захисту вільної конкуренції та інтелектуальної власності. Молдова виявилася найбільш успішною серед інших країн програми Східного партнерства, про що неодноразово наголошувало керівництво ЄС. Окремої згадки заслугове лібералізація візового режиму з ЄС, що набув чинності 28 квітня 2014 р. Для цього влада країни доклала серйозних зусиль з імплементації низки болючих реформ.

Угода про асоціацію стала, з одного боку, інструментом модернізації економіки, а з іншого – «яблуком розбрату» між Молдовою і Росією. Москва жорстко відреагувала на ратифікацію Угоди про асоціацію і прийняття плану по його імплементації, виключивши Молдову із Зони вільної торгівлі СНД.

На даний час Молдова йде по шляху утвердження державного суверенітету, через поступову дерумунізацію суспільного життя, тому шанси на об'єднання з Румунією зменшуються, особливо з урахуванням того, що лише незначна частина населення, що говорить державною тепер у Молдові румунською мовою, вважають себе румунами. Румунія після вступу в НАТО та ЄС теж це розуміє і активно сприяє інтеграції Молдови в Європу, підключенню її у найбільш

успішні політичні та економічні проекти. Більше того, новообраний президент Румунії Клаус Йоганніс практично ніколи не згадував про потреби ймовірного об'єднання з Молдовою серед завдань зовнішньої політики країни, на відміну від своїх попередників Іона Ілієску і Траяна Басеску.

Геополітичному утвердженню Молдови як самостійного гравця сприяють економічні досягнення останніх років. Зростання ВВП Молдови у 2013 році становило рекордні 8,9%. Показник зростання ВВП суттєво перевищив прогнози економічних аналітиків і МВФ, які очікували в 2013 році зростання на рівні 5,5%. На 2014 рік експерти Світового банку прогнозували зростання ВВП Молдови на рівні 3,8%, тоді як уряд республіки чекає його на рівні 4% [4].

На початку грудня 2014 р. у РМ пройшли чергові парламентські вибори. Проевропейські партії Молдови перемогли у жорсткому протиборстві з лівими партіями і набрали трохи більше 50% та створили нову правлячу коаліцію – разом вони набирають близько 54% мандатів¹. Очевидно, що новий уряд Молдови і надалі проводитиме курс на зміцнення євроінтеграційної політики, щоб у перспективі претендувати на повноправне членство країни в Європейському Союзі.

Висновки. Таким чином, Молдова продовжить свій поступальний рух у бік Європи, незважаючи на великий внутрішній опір популістських лівих партій, їх відверту підтримку з боку Росії та невирішеність проблеми Придністров'я. Успішні кроки Молдови на шляху європейської інтеграції багато в чому залежатимуть від успішного вирішення проблем не лише власної територіальної єдності, а й збройних конфліктів на Сході України та з повернення до складу України Криму, оскільки це відкине зазіхання російських агресорів на відновлення впливу Росії на пострадянському просторі.

Спільний міжнародний примус щодо приборкання імперських амбіцій Росії сприятиме стабілізації і прискоренню суспільного поступального розвитку в Молдові, підштовхне теперішнє керівництво Придністров'я до повернення у політико-правовий і господарський простір країни, адже у ньому вже тепер розриваються чіткі і зримі переваги.

Молдова, судячи з теперішнього стану суспільних настроїв та успіхів економічних реформ, маючи послідовну підтримку вимогливих, але надійних партнерів з боку окремих країн та керівних структур ЄС, послідовно рухається у напрямку набуття постійного членства в Європейському Союзі.

ПОСИЛАННЯ:

¹ Чуря К. Парламентские выборы в Молдове – меньше ценностей и больше технологий. - Доступно з: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=4891#top

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Брик Е.П. Формирование современной молдавской государственности и отношения с национальными меньшинствами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ava.md/projects/history/013056-formirovanie-sovremennoi-moldavskoi-gosudarstvennosti-i-otnosheniya-s-nacional-nimi-men-shinstvami.html> - Назва з екрана.
2. Внешняя политика Республики Молдова: тенденции, парадоксы, вызовы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://press.try.md/item.php?id=125150> - Назва з екрана.
3. Дорошко М.С., Шпакова Н.В. Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД. Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 204 с.
4. Економіка Молдови зростає до рекордних 9% [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.unian.ua/finance/897429-ekonomika-moldovi-zroslo-do-rekordnih-9.html> - Назва з екрана.
5. Концепция внешней политики Республики Молдова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iisr.ru/kvprn.html>. - Назва з екрана.
6. Миротворцы – гарант мира и стабильности в Приднестровье [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.peacekeeper.ru/ru/?module=news&action=view&id=16889>. - Назва з екрана.
7. Паламарчук О.М. Геополітичне положення України (сутність і основні риси) //Укр.географ.журнал. – 1994. - №3. – С. 40-61.
8. Чуря К. Парламентские выборы в Молдове – меньше ценностей и больше технологий [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=4891#top. - Назва з екрана.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2015

REFERENCES:

1. Bryk, E.P. Formirovaniye sovremennoj moldavskoj gosudarstvennosti i otnosheniya s nacionalnymi men-shinstvami (Formation of the modern Moldavian statehood and relations with national minorities). Regime to access: <http://ava.md/projects/history/013056-formirovanie-sovremennoi-moldavskoi-gosudarstvennosti-i-otnosheniya-s-nacional-nimi-men-shinstvami.html>.
2. Vneshnjaja politika Respubliki Moldova: tendencii, paradoksy, vyzovy (The foreign policy of the Republic of Moldova: trends, paradoxes, challenges). Regime to access: <http://press.try.md/item.php?id=125150>.

3. *Doroshko, M.S., Shpakova, N.V.* Heopolitychne seredovyshe ta heopolitychna orijentacija krajin SND. Navch. Posibnyk (Geopolitical environment and geopolitical orientation of CIS countries. Teach. guidances). Kyiv, 2011. 204 p.
4. *Ekonomika Moldovy zrosla do recordnykh 9% (Moldavian economy grew to a record 9%).* Regime to access: <http://economics.unian.ua/finance/897429-ekonomika-moldovi-zrosla-do-rekordnih-9.html>.
5. *Koncepcija vneshnej politiki Respubliki Moldova (The Foreign Policy Concept of the Republic of Moldova).* Regime to access: <http://www.iisr.ru/kvprm.html>.
6. *Mirotvorcy – garant mira i stabilnosti v Pridniestrovje (The Peacemakers - the guarantor of peace and stability in Transnistria).* Regime to access: <http://www.peacekeeper.ru/ru/?module=news&action=view&id=16889>
7. *Palamarchuk, O.M.* Heopolitychne polozhennja Ukrajiny (sutnist` i osnovni rysy) (The geopolitical situation of Ukraine (the essence and basic features)). *Ukr. heohraf. zhurnal*, 1994, no №3, pp. 40-61.
8. *Churja K.* Parlamentskije vybory v Moldove – men`she cennostej i bolshe tekhnologij (Parliamentary elections in Moldova - less than the values and more technology). Regime to access: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=4891#top.

Антонюк Наталія Володимирівна - доктор історичних наук, професор
Львівський національний університет імені Івана Франка
Адреса: 79000, м.Львів, вул. Університетська,1
E-mail: nantonyk@yahoo.com

Зінько Ігор Зіновійович - кандидат економічних наук, доцент
Львівський національний університет імені Івана Франка
Адреса: 79000, м.Львів, вул. Університетська,1
E-mail: igor_zinko@ukr.net

Antoniuk Natalia Volodymyrivna – doctor of historical sciences, Full Prof.
Ivan Franko national university of Lviv
Address: 1, Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine
E-mail: nantonyk@yahoo.com

Zinko Ihor Zinovijovych – PhD in economic sciences, associate professor
Ivan Franko national university of Lviv
Address: 1, Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine
E-mail: igor_zinko@ukr.net